

Литън Стрейчи

КРАЛИЦА ЕЛИЗАБЕТ

*Историята на последната владетелка
от династията на Тюдорите*

Анотроф

Lytton Strachey
Elizabeth and Essex: A Tragic History

Литън Стрейчи
Кралица Елизабет

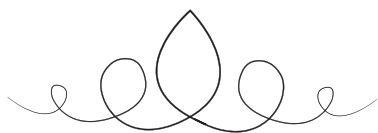
© Невена Розева, преводач, 1994, 2018

© Биляна Славкова, дизайн на корицата, 2018

© *Алто* – запазена марка на „Алто комюникейшънс
енд пбблишинг“ ООД, 2018

ISBN 978-954-2962-58-8

Литън Стрейчи

КРАЛИЦА
ЕЛИЗАБЕТ

Агостроф

София, 2018

I

Английската реформация е не само религиозно, но и обществено събитие. Едновременно с пропукването на духовната сграда на Средновековието настъпва съответна, също така дълбока и огромна промяна в уредбата на светския живот и устоите на властта. Управлявалите в течение на векове рицари и духовници изчезват и мястото им се заема от ново съсловие, в което няма нищо рицарско и свято и което заграбва в своите опитни и здрави ръце поводите и облагите на управлението. Това мощно дворянство, създадено от вероломния Хенри VIII, смазва най-после властта, която го е породила. Владетелят на престола се превръща в сянка, докато такива като Ръсел, Сесил и Кавендиш владеят с ненарушима сигурност над Англия. В продължение на няколко поколения те са Англия; трудно е да си представим Англия без тях дори и в наши дни.

Промяната настъпва бързо и напълно при царуването на Елизабет. Бунтът на северните графове през 1596 година е последният голям опит на стария строй да избегне своята съдба. Той пропада. Нещастният Норфъкски херцог – слабият Хауърд, мечтал да се ожени за шотландската кралица Мери – е обезглавен. Най-после новият обществен строй се закрепва. Но духът на някогашния феодализъм все още не е угаснал напълно. Той пламва още веднъж през това царуване, олицетворен само в един образ – Робърт Девъро, граф Есекс. Това пламване е славно – в него заблестява храбростта на древното царство и благородството на старинната любов; но нищо не го подхранва. Само

вятърът люшка буйните огнени езици, играе си с тях и внезапно ги угасва. Призрачните предсмъртни мъки на един умиращ свят, изразени чрез трагичните завои на едно лично крушение, прозират в съдбата на Есекс, толкова сложна в своите прояви, толкова безнадеждна в своите сътресения, толкова страхотна в своя край.

Бащата, получил от Елизабет титлата граф Есекс, е потомък на най-великите родове в средновековна Англия. В неговото родословие са граф Хънтингдън, маркиз Дорсет, лорд Ферърс-Бойон, Баучър, Ривърс и Плантадженет. Една от прародителките му, Елеонор дьо Бойон, е сестра на кралица Мери, съпруга на Хенри IV; друга – Ан Удуил – е сестра на кралица Елизабет, съпруга на Едуард IV; чрез Томас Удсток, Глочестърския херцог, родът произлиза направо от Едуард III. Първият граф е приказан образ – добродетелен и злочест. Въодушевяван от духа на кръстоносците, той потегля да покори Ирландия; но дворцовите сплетни, пестеливостта на кралицата и суровостта на ирландските бойци го побеждават. Той не успява да осъществи своя блян и умира разорен и съкрушен. Синът му Робърт е роден през 1567 година. След смъртта на бащата деветгодишното момче става наследник на най-славното име и най-бедното графство в Англия. Но това не е всичко. Сложните влияния, очертали неговата съдба, са налице още при рождението му: майка му е ярка представителка на новото дворянство, също както бащата е бил представител на старото. Бабата на Летиция Нолис е била сестра на Анна Болейн; така че бабата на Есекс е първа братовчедка на Елизабет. Още по-близко родство настъпва, когато след смъртта на първия граф Есекс Летиция се омъжва за Робърт Дъдли, граф Лестър. Яростта на Нейно Величество и неодобрителната

мълва са незначителни и мимолетни облаци. Съществено е това, че Есекс става доведен син на Лестър, могъщия любимец на кралицата, истински властелин в Двора от самото начало на възкачването ѝ на престола. Към какво още би могло да се стреми честолюбието? Налице са всички необходими условия, осигуряващи един необикновен възход – висок произход, велики традиции, дворцово влияние, дори бедност.

Младият граф се възпитава под надзора на Бърли. На десет години той постъпва в Тринити Колидж, Кеймбридж, където в 1581 година, тоест на четиринайсет години, получава титлата Магистър на изкуствата. Юношеството му минава в провинцията – из многобройните му и далечни западни имения, – в Ланфи, в Пембъркшър или най-често в Чартли, в Стафърдшър, в старинния дом с богата резба, зъбчати кули и прозорци, украсени с гербовете и емблемите на родовете Есекс и Девъро, притаен романтично сред просторния ловен парк, където скитат на воля елени и сърни, язовци и глигани. Младежът обича лова и всички мъжествени занимания, но обича и да чете. Той пише правилно на латински и прекрасно на английски; би могъл да стане учен, ако не е толкова храбър дворянин. Колкото повече момъкът расте, толкова повече това двойно предразположение се отразява и на физическия му живот. Кръвта кипи в буйна жизненост из неговите жили. Той може да се надбягва и да се бори с най-сръчните и силни мъже. Но в един миг жизнеността му го напуска и бледното момче, унесено в мрачен копнеж, лежи с часове в своята стая с Вергилий в ръка.

Младият граф е едва осемнайсетгодишен, когато Лестър, изпратен със силна войска в Холандия, го назначава за генерал от кавалерията. Тази длъжност е

по-скоро почетна, отколкото отговорна, и Есекс изпълнява отлично задълженията си. В тържествени турнири зад бойната линия „той дава на всички големи надежди, ни казва летописецът, за благородното си усърдие във военното изкуство“ – надежди, които не се опровергават, когато настъпва часът на истинската борба. Той е сред най-смелите бойци при безумния пристъп срещу Цутфен и след боя получава от Лестър рицарски сан.

По-щастлив – поне привидно – от Филип Сидни, Есекс се връща в Англия невредим. И започва веднага усърдно да посещава Двора. Кралицата, която го познава още от дете, е много благосклонна към него. Вторият му баща е започнал вече да старее; а една побеляла глава и зачервено лице са сериозни пречки за успех в този дворец. Не е възможно да се предположи, че старият царедворец се е надявал да закрепи собствената си десница чрез благоволенieto, засвидетелствано на младия сродник, уравновесявайки по този начин нарастващото влияние на Уолтър Рали. Така или иначе, никакъв удобен случай не се появява скоро за напредването на младия Есекс. Но за всички е ясно все пак, че красивият и мил младеж със своето откровено държание, с жизнерадостната си смелост, със слово и поглед, изпълнени с боготворяща любов, с високата си стройна снага, прекрасни ръце и руса глава, която умее да се скланя с толкова изискано покорство, е очаровал Елизабет. Изгряла и издигнала се с необикновена бързина, новата звезда започва скоро да блести съвсем сама на небосвода. Кралицата и графът са вече неразделни. Тя е петдесет и три годишна; той няма и дваисет – опасно съотношение. Но засега – намираме се в май 1587 година – всичко е мирно и тихо. Дълги разговори, продължителни разходки и езда из градините и горите край Лондон, а вечер нови разговори, музика и

смехове, докато най-после залите на Уайтхол опустеят и двамата останат сами, унесени в игра на карти. Играят до късно през нощта – на карти или на други игри – и както ни съобщава съвременната мълга, „милордът се прибира у дома си едва когато птиците запяват сутрин“. Така минават май и юни на 1587 година.

Да можеше времето да спре за кратко своя бяг или да продължи тия щастливи седмици в безкрайно, топло лято! Когато възбуденият младеж ще се прибира призори у дома си, а кралицата ще продължава да се усмихва в самотата на полутъмната си стая... Но за смъртните създания не е отреден покой. Човешките отношения трябва да се изменят или да загинат. Когато две души стигнат до известна пределна близост, непрестанно растящата сила на тяхното взаимодействие ги отвежда безмилостно към неотвратимия край. Кресчендото трябва да се възвиси до своята последна нота; само тогава ще прозвучи предопределеният финал на тяхната песен.

ТЪРСЕТЕ ОЩЕ ОТ

Анотроф

**Литън Стрейчи
КРАЛИИЦА ВИКТОРИЯ**

*Невероятната история на една от
най-властните жени в света*

Кралица Виктория става символ на английската нация, на Британската империя, на сдържаното и образцово поведение и личния морал. Успехът ѝ като владетел се дължи на последователно заеманите от нея роли на невинна млада жена, образцова майка и съпруга, страдаща и търпелива вдовица и матриарх на голямо семейство.

Управлението ѝ продължава 63 години и е период на дълбоки обществени, икономически, военни и технологични промени в Обединеното кралство и териториална експанзия на Британската империя.

Изчерпателен, интелигентен, прецизен очерк за един невероятен живот на една невероятна личност.

Изключително постижение за романите и биографиите.

Литън Стрейчи

Литън Стрейчи

КРАЛИЦА ВИКТОРИЯ

Аутор

КРАЛИЦА
ВИКТОРИЯ

Невротичната история
на една от най-властните жени в света

Аутор

ТЪРСЕТЕ ОЩЕ ОТ

Анотроф

Бенджамин Франклин

МЕМОАРИ

Автобиографията на една велика личност

Мемоарите на Бенджамин Франклин, писани преди повече от два века, са отдавна признати за класика, за образец на мемоарна литература. Образът на големия държавник, печатар, физик, общественик, изобретател, философ, писател, борец за независимост и свобода не може да не привлече читателя със своята многостранност и скромност, с вечно свежия си ум и стремеж да върши добро, да бъде полезен за хората. Всичко около него, което е нередно – от калните улици на Филадельфия и Лондон до политическите опасности, – спира вниманието на Франклин и с необикновения си такт той се заема да го поправи.

Особено интересно е да се проследи как в периода на разцвета на капитализма се изгражда личност като Франклин, какви морални, обществени, лични и политически идеали е имал и с какви средства си е служил при трудните положения, в които времето го е поставяло. Не по-малко интересно е да се прочете между редовете как се е изграждала Америка с всичките ѝ положителни и отрицателни черти.

ЛИТЪН СТРЕЙЧИ
КРАЛИЦА ЕЛИЗАБЕТ

Превод *Невена Розева*
Редактор *Христина Мираз*
Коректор *Людмила Стефанова*
Дизайн на корицата *Биляна Славкова*
Предпечат *Лиляна Карагьозова*

Английска. Второ издание
Формат 60x90/16. Печатни коли 15,5
ISBN 978-954-2962-58-8

Апостроф

Запазена марка

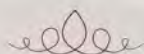
на „Алто комюникейшънс енд пбблишинг“ ООД
София, ул. „Кракра“ № 20
тел. 02/ 943 87 16, e-mail: books@apostrof.bg

Книгите на „Апостроф“ може да закупите с отстъпка
от www.bookstore.enthusiast.bg

Печат „РОПРИНТ“ ЕАД

Издателство „Апостроф“ не успя да намери преводачката
Невена Розева. Очакваме тя да влезе във връзка с нас за
уреждане на авторските права.

Сигурно по нашата земя не се е движил никога по-чисто бароков образ от този на най-страшната личност в Елизабетината епоха – образът на самата Елизабет. Всяка частица от нейната личност,

като се започне от външния ѝ вид и се свърши с непроницаемите дълбини на душата, отразява поразителното несъответствие между външността и същността. Под стегнатото и сложно облекло – огромни кринолини,

висока плисирана яка, бухнати ръкави, напудрени перли, позлатени леки муселини – очертанията на жената изчезват и мъжете виждат на нейно място само един кумир – величествен, зловещ, самосътворен – един

царствен кумир на кралската власт, който по някакво чудо е същевременно и жив.

Последната владетелка от династията на Тюдорите остава в историята като най-силната и обичаната кралица на Англия. Управлението на Елизабет е абсолютен прецедент заради избора ѝ да остане неомъжена и да властва сама над своето кралство. Без съпруг, без наследници, тя обрича живота си на страната си. С тяло на слаба и крехка жена, но със сърцето и смелостта на крал, Елизабет печели авторитет на най-митичната кралица в Европа през XVI век.

Литън Стрейчи е роден през 1880 г. в Лондон. Той е английски писател, поет и критик, член на тайното дружество на „Апостолите“ в Кеймбриджкия университет.

Красива и достоверна биография на най-дръзката владетелка на Англия.

История прецедент за една велика жена с лъвско сърце.

